اصول الدين الاسلامي
55

زنجیرەی هزری هاوچەرخی ئیسلامی

بنەماکانی ئایینی ئیسلام

نووسینی

د. رشدی علیان

د. قحطان عبدالرحمن الدوري

بە کوردی کردنی

زێبار عەزیز خان

Preview sample - page 1 of 11 - Soran University Academic Digital Library

ناوی کتێب بەعەرەبی: أصول الدين الإسلامی
ناوی کتێب : بنەماکانی ئایینی ئیسلام
وەرگێڕانی : زێبار عزیزخان
نەخشەسازی : کۆمپیوتەری هیوا
خەت : نەوزاد کۆیی
بەرگ : أمین مخلص
نۆرە و ساڵی چاپ : یەکەم ١٤٣٤ك — ٢٠١٣ز
تیراژ : ١٥٠٠ دانە

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە
گشتییەکان ژمارەی سپاردنی
(٧٦٣) ساڵی ٢٠١٢ پێدراوە

مافی لەچاپدانەوەی پارێزراوە بۆ
نوسینگەی تەفسیر

نوسینگەی تەفسیر
بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن
هەولێر - شەقامی دادگا - ژێر ئوتێلی شیرین پالاس
Mob:00964 750 460 51 22
Tel: 0964 750 25 18 138
www.tafseer-pub.com
tafseeroffice@yahoo.com

Preview sample - page 2 of 11 - Soran University Academic Digital Library

پێرستی بابەتەکان

بابەت	لاپەڕە
پێشەکی وەرگێڕ	١٠
داپەش کردنی کارەکان لە نێوان هەردوو نووسەرەکە	١٣
پێشەکی چاپی چوارەم	١٤
پێشەکی چاپی سێیەم	١٥
پێشەکی چاپی دووەم	١٦
پێشەکی چاپی یەکەم	١٧
بەشی یەکەم: لێکۆڵینەوە بەراییەکان	٢١
دەروازەی یەکەم: ناساندنی زانستی بنەماکانی ئایین	٢٣
سەرەتا (تمهید):	٢٣
ناوەکانی ئەم زانستە و هۆیەکانی	٢٤
پێناسەی زانستی بنەماکانی ئایین	٢٦
دەروازەی دووەم: مێـــــژووی زانستی بنەماکانی ئایین	٣٧
سەرەتا	٣٧
١- بارودۆخی عەقیدە و بیروباوەڕی ئیسلامی لە سەردەمی پێغەمبەرو خەلیفەکانی ڕاشدین	٤٨
أ- لە سەردەمی پێغەمبەر	٤٨
ب- لە سەردەمی خەلیفەکانی ڕاشدین (١١ - ٤٠ك)	٥٢
٢- بارودۆخی عەقیدە و بیروباوەڕی ئیسلامی لە سەردەمی ئەمەوییەکان (٤١ - ١٣٢ك)	٦٠
٣- بارودۆخی عەقیدە و بیروباوەڕی ئیسلامی لە سەردەمی عەبباسیەکان (١٣٢ك) تاسەردەمی	٦٤
دەروازەی سێیەم: بـــــنەماکانی ئاییـــــــنی ئیسلام	٧١
١- بنەماکانی ئایین لەلایەن ئەهلی سوننە	٧١
٢- شیعەی ئیمامی	٧٨

Preview sample - page 3 of 11 - Soran University Academic Digital Library

٢. موعتەزیلە	٨٢
ئەو بنەما ئایینیانەی کە موسڵمانان لەسەری کۆکن	٨٣
ئەو بنەمایانەی ڕاجیاییان لەسەرە	٨٥
بنەمای ئایینی و بنەمای مەزهەبی	٨٧
بەشی دووەم: خواناسی (الإلهيات)	٨٩
دەروازەی یەکەم: بوونی خوا سیفاتەکانی	٩٢
باسی یەکەم: بوونی خوای باڵادەست و خاوەن شکۆ	٩٢
بەڵگەکانی بوونی خوای پاك و بەرز	٩٢
بەڵگەی یەکەم: بەڵگەی بەدیهاتن و پەیدابوون	٩٣
بەڵگەی دووەم: بەڵگەی پێویست بوون (الوجوب)	٩٦
مانای خول (دور) و بەڵگەی پوچەڵیەکەی	٩٧
واتای زنجیرەیی (التسلسل) و بەڵگەی پوچەڵیەکەی	٩٩
بەڵگەی سێیەم: بەڵگەی زانستی (بەڵگەی چاودێری و داهێنان)	١٠٣
بەڵگەی چاودێری (عناية)	١٠٣
بەڵگەی داهێنان (اختراع)	١٠٥
بەڵگەی چوارەم: بەڵگەی بوونی (وجودي)	١١٦
بەڵگەی پێنجەم: بەڵگەی ڕەوشتی (الأخلاقي)	١١٧
لە هۆش (ذهن)ی کراوەدا جێگای بێ باوەڕی نابێتەوە	١٢٦
هەڵخەڵتان و بەهەڵە داچوونی هەستەکان	١٢٨
هۆکارەکانی بێ باوەڕی و گومڕایی	١٢٩
باسی دووەم:سیفەتەکانی خوا	١٣٦
١- سیفەتی خودی (نفسی): سیفەتی بوون (الوجود)	١٣٧
٢- سیفەتە پێچەوانەکان (سلبية)	١٣٨
سیفەتی لەمێژینە و دێرینی (القِدَم)	١٣٩
سیفەتی نەمری و هەرمان (البقاء)	١٤٠
سیفەتی پێچەوانەی پەیدابووەکان (مخالفة الحوادث)	١٤٢

Preview sample - page 4 of 11 - Soran University Academic Digital Library

سیفەتی بێ نیازیی و بەخۆوە ڕاوەستان (القیام بالنفس)
سیفەتی تەنهایی (وحدانیة)
بەڵگەکانی ڕەتکردنەوەی هەر پێنج جەندیتییەکان ١٠٦
یەکەم: بەڵگەی ڕەتکردنەوەی جەندیتی لکاو (الکم المتصل) لە زاتی خوادا ١٥٩
دووەم: بەڵگەی ڕەتکردنەوەی جەندیتی جیا (الکم المنفصل) لە زاتی خوادا ١٦٠
سێیەم: بەڵگەی ڕەتکردنەوەی جەندیتی لکاو (الکم المتصل) لە سیفەتەکانی خوادا ١٦٠
چوارەم: بەڵگەی ڕەتکردنەوەی جەندیتی جیا (الکم المنفصل) لە سیفەتەکانی خوادا ١٦٢
کاریگەری بیروباوەڕی یەکتاناسی لە ژیاندا ١٦٣
٣- سیفەتە واتاییەکان (معانی) ١٦٥
مشتومڕ لەمەڕ سیفەتی واتاییەکان (معانی) ١٦٨
هۆکاری سەرهەڵدانی کێشەو مشومڕ ١٦٩
مێژووی کێشەو مشتومڕەکە ١٧٥
سیفەتی توانا (القدرة) ١٧٧
دەروازەی دووەم: دەرەنجام و بەرهەمی باوەڕ بوون بە سیفاتەکانی خوا ١٧٨
باسی یەکەم:ئەو شتانەی بۆ خوای گەورە نەبوو و ئەستەمن ٢٠٦
باسی دووەم:ئەو شتانەی بۆ خوای گەورە دروستن ٢٠٦
بینینی خوای پاك و بەرز ٢٠٦
باسی سێیەم:قەزاو قەدەر ٢٠٨
باوەڕ بوون بە قەزاو قەدەر و پەیوەندیەکەی بە بیرۆکەی (جەبر) ٢١٩
دەست گرتن بە هۆکارەکان و باوەڕ بوون بە قەزاو قەدەر ٢٢٠
دەرکەوتنی بابەتی قەزاو قەدەر ٢٢٢
مەزهەبەکانی موسڵمانان لەبارەی قەزاو قەدەر ٢٢٣
بەشی سێیەم: پێغەمبەرایەتی (النبوة) ٢٢٤
دەروازەی یەکەم:عەقڵی مرۆڤ و پێویستی بە ڕێنمایی و هیدایەت پێغەمبەرایەتی ٢٣٧
٢٣٩

Preview sample - page 5 of 11 - Soran University Academic Digital Library

٢٣٩

٢٣٩

باسی یەکەم: زانینی عەقڵی ٢٤٤

بوونی عەقڵ ٢٤٤

باسی دووەم: پێویستی عەقڵ بە ڕێنمایی و هیدایەتی پێغەمبەرایەتی ٢٤٨

باوەڕی عەقڵ ... و باوەڕی سروش ٢٧٤

دەروازەی دووەم: مشتومڕ کردن لەگەڵ ئەوانەی نکۆڵی دەکەن لە پێغەمبەرایەتی ٢٧٧

کۆتایی ٢٧٧

دەروازەی سێیەم: پێغەمبەرایەتی بەشێوەیەکی گشتی ٢٧٧

باسی یەکەم: پێغەمبەرایەتی و ئەرکەکەی ٢٧٧

وشەی پێغەمبەر و پەیامبەر لە زمانەوانیدا ٢٨١

وشەی پێغەمبەر و پەیامبەر لە زاراوەدا ٢٨١

سەلماندنی پێغەمبەرایەتی

پێغەمبەرایەتی بە هەڵبژاردن و دەستنیشان کردن دەبێت لەلاین خوای گەورە ٢٨٢

پەیامبەران و پێغەمبەران مرۆڤن ٢٨٤

سوودەکانی تووش بوونی پێغەمبەران بە دیاردە (أعراض) مرۆییەکان ٢٨٦

باوەڕ بوون بە پێغەمبەران و پەیامبەران ٢٨٨

ژمارەو ڕێژەی پێغەمبەران

بە درۆخستنەوەی پێغەمبەران و بەوەی کەم و کوریان هەیە بێ باوەڕی و کوفرە ٢٩٠

کاری پێغەمبەران و ڕەوانە کرانیان بۆ هەموو گەلانی جیهان بەتێکڕایی ٢٩٠

قۆناغی پەرەوز و کتێبە ئاسمانیەکانی تر ٢٩٢

باسی دووەم: تایبەتمەندیەکانی پێغەمبەرایەتی ٢٩٥

سیفەتی یەکەم:پارێزراوی (العصمة) ٢٩٥

جۆری یەکەم: پارێزراوی لە گوناهی گەورە ٢٩٦

یەکەم: پارێزراو بوون لە کوفرو بێ باوەڕی ٢٩٦

دووەم: پارێزراو بوون لە درۆ کردن ٢٩٩

Preview sample - page 6 of 11 - Soran University Academic Digital Library

سێیەم: پارێزراو بوون لە گوناهە گەورەکانی تر ٣٠٠
فۆناغی پێش پێغەمبەرایەتی ٢٩٧
فۆناغی دوای پێغەمبەرایەتی ٢٩٧
جۆری دووەم: پارێزراوی لە گوناهی بچوک ٢٩٨
گوناهی بچوک دوو جۆرن ٢٩٨
بەڵگەی پارێزراوی پێغەمبەران ٣٠١
نەوەی لەبارەی پێغەمبەران هاتووەو لە ڕووکەشدا بە گوناە دەردەکەوێت ٣٠٢
حیکمەتی تۆمار کردنی هەڵەی پێغەمبەران ٣٠٩
سیفەتی دووەم: ڕاگەیاندنی بەرنامەی خوا (التبليغ) ٣١٠
سیفەتی سێیەم: زیرەکی و ژیری (الفطانة) ٣١٢
سیفەتی چوارەم: نێرینە بوون (الذكورة) ٣١٤
سیفەتی پێنجەم: پاك و سەلامەت بوون لە ناتەواوی و کەموکوریەکان ٣١٦
سروش (الوحي) ٣١٨
واتای سروش (وحي) لە زاراوەدا ٣٢٠
جۆرەکانی سروش (وحي) ٣٢١
چونیەتی سروش و دابەزینی بۆ سەر پێغەمبەر ٣٢٥
سروش (وحي) شتێکە لە دەرەوەی دەروونە ٣٢٨
چەند گومانێکی لاوازو بێ بنەما ٣٥٠
موعجیزە (المعجزة) ٣٦٢
حوکمی باوەڕ بوون بە موعجیزە ٣٧٠
چەند گومانێك و بەرپەرچەکانی ٣٧١
دەروازەی چوارەم: پێغەمبەرایەتی بەشێوەیەکی تایبەت ٣٧٣
باسی یەکەم: سەلماندنی پێغەمبەرایەتی محمد (صلى الله عليه وسلم) ٣٧٣
یەکەم: بانگەشە کردنی پێغەمبەرایەتی ٣٧٣
دووەم: دەرخستنی موعجیزە ٣٧٤
موعجیزەکانی پێغەمبەر (ﷺ) ٣٧٤

Preview sample - page 7 of 11 - Soran University Academic Digital Library

جۆری یەکەم ٣٧٤

قورئانی پیرۆز ٣٧٨

ئیعجازی قورئان ٣٧٩

هاتنەخێ و هاتنەدی مەرجەکانی ئیعجاز لە قورئانی پیرۆزدا ٣٨٠

ڕووەکانی ئیعجازی قورئانی پیرۆز ٣٨٣

شێوازی قورئانی پیرۆز ٣٨٦

تایبەتمەندییەکانی شێوازی قورئانی پیرۆز ٣٨٩

. تایبەتمەندی یەکەم ٣٨٩

تایبەتمەندی دووەم ٣٩٠

تایبەتمەندی سێیەم ٣٩١

تایبەتمەندی چوارەم ٣٩٤

تایبەتمەندی پێنجەم ٣٩٧

تایبەتمەندی شەشەم ٤٠٠

تایبەتمەندی حەوتەم ٤٢

ڕووی دووەم: لە ڕووەکانی ئیعجازی قورئانی پیرۆز ٤٠٤

ڕووی سێیەم ٤١٦

ا- هەوالّی داوە لەبارەی شتە شاراوەو غەیبیەکانی ڕابردوو ٤١٦

ب-هەوالّی داوە لەبارەی ئەو شتە شاراوەو غەیبیانەی ئامادەنە و هەن ٤١٧

پ- هەوالّی داوە لەبارەی شتە شاراوەو غەیبیەکانی داهاتوو ٤١٨

ڕووی چوارەم: ئەو ڕاستیە زانستیانەی قورئان کە زانستی سەردەم جەختیان لەسەر دەکاتەوە ٤٢٥

گومانێك و بەرپەرچەکەی ٤٢٩

چەند گەواهییەکی ترلەسەر پێغەمبەرایەتی پەیامبەری مەزن محمد(ﷺ) ٤٣٢

گەواهی یەکەم ٤٣٢

گەواهی دووەم ٤٣٦

گەواهی سێیەم ٤٤٠

Preview sample - page 8 of 11 - Soran University Academic Digital Library

گەواهی چوارەم
گەواهی پێنجەم
نەو مژدانەی لە کتێبەکانی پێغەمبەرانی پێشوودا هاتوون ٤٥٠
نەو مژدانەی لە (زبور)دا هاتوون ٤٤٢
نەو مژدانەی لە (تورات)دا هاتوون ٤٤٣
نەو مژدانەی لە (ئینجیل)دا هاتوون ٤٤٤
ئینجیلی (برنابا ٤٤٧
مێژووی ئینجیلی (برنابا) ٤٥٣
باسی دووەم:پەیامەکەی پێغەمبەر (ﷺ) و بنەماکانی بانگەوازەکەی تەواوکەرو ٤٥٥
کۆتایی شەریعەتەکانە ٤٦٢
کۆتایی هاتنی پێغەمبەرایەتی
گشتگیری پەیامەکەی پێغەمبەر (ﷺ) . ٤٦٢
محمد (ﷺ) خاوەنی بەرزترین پلەو پایەیە لەناو پێغەمبەراندا ٤٦٥
تکا و شەفاعەتی پێغەمبەر(ﷺ) ٤٦٧
شەفاعەت دوو جۆرە ٤٧٠
١- شەفاعەتی چەسپاو (مثبتة) ٤٧٠
٢- شەفاعەتی نەچەسپاو (منفية) ٤٧٠
جۆرەکانی تکا و شەفاعەتی چەسپاو ٤٧١
تکاو شەفاعەتی غەیری پێغەمبەر(ﷺ) ٤٧٣
حیکمەت لە تکاو شەفاعەت ٤٧٦
بنەماکانی بانگەوازی پێغەمبەری مەزن (ﷺ) ٤٧٧
لە بەرامبەر پێغەمبەری خوادا (ﷺ)چیمان لەسەر پێویستە ٤٧٧
بەشی چوارەم: ڕۆژی دوایی ٤٨٢
دەروازەی یەکەم ٤٨٥
بەلگەکانی ڕۆژی دوایی ٤٨٩
١-تۆێژینەوەی دەروونی (نفسی) ٤٨٩
٤٩٠

Preview sample - page 9 of 11 - Soran University Academic Digital Library

	٤٩١
	٤٩٢
٢- تۆیژینەوەی ڕۆحی	٤٩٢
٣- گەواهی کرداری و نەزموونی	٤٩٣
نامانج و مەبەست لە بڕوا بوون بە ڕۆژی دوایی	٤٩٤
پێویستی بڕوابوون بە ڕۆژی دوایی	٤٩٤
١- لایەنی دەروونی	٤٩٧
٢- لایەنی ڕەوشتی	٤٩٨
٣- پابەند بوون و گرتنەبەر (السلوك)	٥٠٠
٤- پێویستی بوونەوەریی (الضرورة الكونية)	٥٠٠
دەروازەی دووەم: ڕۆژی دوایی لە هزری نا ئیسلامی	٥٠٤
١- لە شارستانیەتی دۆڵی ڕافدین	٥٠٨
٢- لەلای میسرییە کۆنەکان	٥٠٩
٣- لە نایینی زەردەشتی	٥١١
٤- لەلایەن یۆنانیە کۆنەکان	٥١٢
٥- لەلایەن ڕۆمانیەکان	٥١٣
٦- لەلایەن هندۆسیەکان	٥١٤
٧- لەلایەن صابیئەکان	٥١٥
٨- لەلایەن جولەکەکان	٥١٧
٩- لەلایەن نەصرانیەکان	٥١٧
دەروازەی سێیەم: ڕۆژی دوایی لە هزری ئیسلامدا	٥١٧
واتاکەی	٥١٨
هۆی ناونرانی بەو ناوە	٥١٩
ئەو ڕێگەیەی کە ڕۆژیی دوایی پێی سەلێنراوە	٥٢٠
ڕێگەی تێگەیشتن لەشتە شاراوەو غەیبیەکان و بروابوون پێیان	٥٢٢
بڕوابوون بە ڕۆژی دوایی دەرەنجامی بڕوا بەخوا بوونە	٥٢٢
ژیانێکی تر	
پچڕانی کردار بەهۆی مردن	

Preview sample - page 10 of 11 - Soran University Academic Digital Library

پەشیمانی (التوبة)	٥٢٢
مەرجەکانی پەشیمان بوونەوە	٥٢٤
مردن (الموت)	٥٢٥
پێناسەکەی	٥٢٧
نەوەی شوێن مردوو نەکەوێت بۆ سەر	٥٢٧
هیوا خواستنی مردن	٥٢٩
ژیانی ناو گۆڕ (البرزخ)	٥٣١
گۆڕ (القبر) یەکەم قۆناغە لە قۆناغەکانی ڕۆژی دوایی	٥٣٤
زیندوو بوونەوەو (هەستانەوەی جەستەیی) دووبارە ژیانەوە	٥٣٤
بەرپابوونی ڕۆژی دوایی	٥٤٤
نیشانەکانی بەرپابوونی ڕۆژی دوایی	٥٥٦
ناخۆشییەکانی بەرپابوونی ڕۆژی دوایی	٥٦٣
شەیپور، کەڕەنا (الصور)	٥٦٦
کۆکردنەوە (الحشر)	٥٧٠
نمایش کردن و لێپرسینەوە (العرض والحساب)	٥٧٤
حەوز (الحوض)	٥٧٧
تەرازو (الميزان)	٥٨٤
پرد (الصراط)	٥٨٨
بەهەشت و دۆزەخ	٥٩٦
ئاگری دۆزەخ	٦٠١
بەهەشت	٦٠٢
پێرستی سەرچاوەکان	٦٣٠
پێرستی بابەتەکان	٦٦٢
	٦٧٣

Preview sample - page 11 of 11 - Soran University Academic Digital Library